

DISLEKSIJA: INFORMACIJA MOKYTOJAMS (5–12 KLASĖS)

Kas tai?

- Disleksija – tai neurologinės kilmės skaitymo ir rašymo sunkumai, pasireiškiantys nepaisant normalaus intelekto ir palankių mokymosi sąlygų.
- Mokiniai, turintys disleksijos požymių, gali būti kūrybingi, mąstyti nestandartiškai, tačiau jiems skaitymo ir rašymo užduotys dažnai pareikalauja daugiau laiko bei pastangų.
- Disleksija nepraeina savaime, bet taikant tinkamas strategijas ir priemones, mokiniai gali sėkmingai mokytis.

Požymiai 5–12 klasėse

Skaitymas

- Skaitymo tempas lėtas, skaitoma fragmentiškai.
- Praleidžiami arba keičiami žodžiai.
- Skaitymo supratimas ribotas, nors tekstas perskaitomas garsiai.

Rašymas

- Praleidžiamos raidės, skiemenys, žodžiai.
- Rašoma lėtai, neatitinka bendro klasės tempo.
- Tekstai padriki, nesilaikoma struktūros.
- Dažnos, pasikartojančios rašybos klaidos.

Atmintis ir kalba

- Sunku įsiminti žodžių sekas, datas, užsienio kalbos žodžius.
- Silpna trumpalaikė atmintis.
- Skurdokas rašytinis žodynas, sunku pasirinkti tinkamą žodį.

Elgesys ir emocijos

- Mokiniai gali vengti garsinio skaitymo ar rašto darbų.
- Dažnai jaučia nerimą, gėdą, nusivylimą.
- Greitai pavargsta atlikdami skaitymo ir rašymo užduotis.
- Mokyklos užduotys gali kelti stresą.

Kaip padėti mokiniui klasėje?

Mokymo organizavimas

- Užduotis pateikti aiškiai, trumpais sakiniais, suskaidytas į mažesnes dalis.
- Užtikrinti nuoseklią dienotvarkę, apie pokyčius pranešti iš anksto.

- Užduočių kiekį planuoti taip, kad būtų įveikiamas per pamokos laiką.
- Įtraukti daugiau vizualios medžiagos: schemas, paveikslėlius, iliustracijas.

Darbo ir vertinimo būdai

- Skirti daugiau laiko skaitymui, rašto darbams, testams.
- Leisti atsakyti žodžiu, per pristatymus ar projektus.
- Vertinti pagal turinį, o ne tik pagal klaidų skaičių.
- Pritaikyti užduotis individualiai – trumpesnės, aiškos struktūros.

Pagalbinės priemonės

- Skaitymo liniuotės, didesnis šriftas, spalviniai filtrai.
- Skaitmeninės priemonės – garsinės knygos (ELVIS), teksto įgarsinimo programos, kompiuterio naudojimas vietoje rašymo ranka.

Emocinis palaikymas

- Pastebėti ir pagirti už pastangas bei pažangą.
- Kurti draugišką klasės aplinką, palaikyti mokinio pasitikėjimą savimi.

Ką daryti, jei mokiniui nenustatyta disleksija, bet pastebimi sunkumai?

1. Stebėti ir fiksuoti požymius

- Užsirašyti skaitymo ir rašymo ypatumus, klaidas, darbo tempą.
- Aptarti pastebėjimus su kitais mokytojais ir klasės vadovu.

2. Pritaikyti mokymą iš karto

- Užduotis skaidyti į mažesnes dalis.
- Skirti daugiau laiko užduotims atlikti.
- Leisti rinktis atsiskaitymo formą (žodžiu, su kompiuteriu, per projektą).
- Naudoti schemas, raktinius žodžius, vizualus.

3. Bendradarbiauti mokykloje

- Pasikalbėti su tėvais, skatinti jų įsitraukimą.
- Kreiptis į logopedą, specialųjį pedagogą, psichologą.
- Aptarti sunkumus Vaiko gerovės komisijoje (VGK).

4. Kreiptis pagalbos į išorines įstaigas

- **Pedagoginė psichologinė tarnyba (PPT)** – oficialiam įvertinimui.
- **Dyslexia centras, Mokymosi ypatumų centras „Labirintas“** – pagalba šeimoms, mokiniams, mokytojams.
- **ELVIS biblioteka** – garsinės ir elektroninės knygos.

Esmė mokytojui

Mokiniai, turintys disleksijos požymių, gali sėkmingai mokytis, jei ugdymo procesas yra pritaikytas: užduotys aiškios ir trumpai suformuluotos, suteikiama daugiau laiko, naudojami alternatyvūs atsiskaitymo būdai, pritaikytos pagalbinės priemonės, o mokinys nuolat jaučia emocinį palaikymą.

Šaltiniai

- Biržų švietimo pagalbos tarnyba. (2020). *Kaip padėti vaikui, turinčiam disleksiją*. <https://birzuspt.lt/wp-content/uploads/2023/10/Lankstinukas-Kaip-padeti-vaikui-turinciam-disleksija.pdf>
- Biržų švietimo pagalbos tarnyba. (2023). *Disleksijos sutrikimas*. <https://birzuspt.lt/wp-content/uploads/2023/10/Disleksijos-sutrikimas.pdf>
- Kelmės pedagoginė psichologinė tarnyba. (2021). *Disleksija: Rekomendacijos mokytojams, tėvams*. <https://kelmespt.lt/wp-content/uploads/2021/01/Disleksija.-Rekomendacijos-mokytojams-tevams-1.pdf>
- Lietuvos aklųjų biblioteka. (2023). *Disleksijos požymiai skirtinguose amžiaus tarpsniuose*. <https://disleksija.lbiblioteka.lt/2023/10/03/disleksijos-pozymiai-skirtinguose-amziaus-tarpsniuose/>
- Jones, M. (2020). *Apie disleksiją paprastai*. Lietuvos aklųjų biblioteka.

Parengė specialioji pedagogė, logopedė Vilma Baltrušaitytė